

NMV-visie Health Check

Europese Commissie en Nederlands kabinet gaan voorbij aan realiteit van de zuivelmarkt

De Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) staat voor een economisch, sociaal en maatschappelijk duurzame melkveehouderij. Het zuivelbeleid, als onderdeel van het GLB, dient op een dusdanige wijze ingericht te worden dat melkveehouders op een sociaal aanvaardbare manier, rekening houdend met wensen uit de samenleving, betreffende productiewijze, dierenwelzijn en milieu, een inkomen kunnen verdienen.

Een duurzame melkveehouderij kan alleen tot stand komen als deze ook economisch duurzaam is.

Zowel de Health Check-voorstellen van de Europese Commissie als de houtskoolschets van minister Verburg gaan volledig voorbij aan de realiteit van de zuivelmarkt. De voorstellen gaan uit van een vrije markt waarin de productiebeheersing verdwijnt, importtarieven fors worden afgebouwd en Nederlandse melkveehouders via innovatie en concurrentie versterkende maatregelen kunnen overleven.

Een volledig vrije markt in de zuivel heeft in het verleden niet gewerkt, werkt vandaag niet en zal in de toekomst niet werken. Het is juist vanwege het niet werken van de vrije markt dat het zuivelbeleid ontwikkeld is; met aanbodsbeheersing, prijsondersteunende maatregelen en marktbescherming (* zie bijlage: werking van de zuivelmarkt).

Welke gevolgen mogen verwacht worden van een vrije zuivelmarkt:

- Langdurige periodes met overproductie, lage prijzen en lage of negatieve inkomens in de melkveehouderij.
- De schaalvergroting zal versneld worden doorgezet en koeien komen steeds meer het jaar rond op stal te staan. Het karakteristieke Nederlandse landschap met koeien in de wei zal verdwijnen.
- Net zoals we vandaag in Engeland kunnen zien, zal ook in Nederland het aantal gemotiveerde bedrijfsopvolgers fors afnemen en zullen melkveehouders op een bepaald moment massaal gaan stoppen.
- De bevoorrading van fabrieken en winkels komt dan in gevaar: juist een geliberaliseerde zuivelmarkt zorgt voor voedselcrisis in plaats van voedselzekerheid.
- In hele streken van de EU zal door massaal stoppende melkveehouders een verpaupering en verschraling plaatsvinden.
- De extra melkproductie in de EU wordt niet in Europa geconsumeerd en zal naar de wereldmarkt moeten. Deze melk zal wederom in ontwikkelingslanden terecht komen en daar lokale boeren van de markt drukken.
- Door een combinatie van toename van de melkproductie en afname van de Nederlandse oppervlakte landbouwgrond nemen de import van soja en ook het mestoverschot fors toe.

Doelen GLB

In de houtskoolschets van minister Verburg worden de volgende doelen gesteld: voedselzekerheid, voedselveiligheid, het in stand houden van landschap, natuur en zorg voor dierenwelzijn en milieu. Deze doelen kan de NMV volledig onderschrijven. Deze doelen kunnen echter alleen bereikt worden

als de sector ook economisch duurzaam is. Deze op zich zeer terechte wensen uit de samenleving werken ontegenzeggelijk kostprijsverhogend. Als melkveehouders daarnaast gevraagd wordt te produceren voor wereldmarktprijzen, dan worden ze in een onmogelijke spagaat geduwd. Ook kostendekkende opbrengstprijzen voor de producenten hoort een doel van het GLB te blijven. Het inkomen van een melkveehouder dient uit de markt te komen, niet uit een toeslag van de overheid

Voorstellen NMV

De NMV streeft ernaar het huidige zuivelbeleid te verbeteren, vernieuwen en flexibiliseren. Een duurzame melkveehouderij kan niet zonder marktregulering. Samen met haar partners in de European Milk Board (EMB) wil de NMV toe naar flexibele marktregulering op Europees niveau. Het aanbod moet voortdurend aangepast kunnen worden aan de te verwachte vraag.

Voorstellen NMV:

- Overgang naar een flexibel EU-melkquotum, landenquota kunnen afgeschaft worden. Melkveehouders krijgen een individueel quotum dat in de hele EU gemolken, verhandeld en verleast kan worden.
- Het aanbod op de korte en de lange termijn afstemmen op de te verwachte vraag.
- Aan de hand van de kostprijs het vaststellen van een minimale melkprijs.
- Marktbescherming dient behouden te blijven op het niveau van de Europese kostprijs.

De Europese melkveehouders gebundeld in de EMB willen deze marktregulering zelf ter hand nemen. Hiervoor is het echter noodzakelijk dat de politiek de randvoorwaarden schept. De kartelwetgeving is op dit moment zwaar in onbalans. De afnemers (supermarktketens) mogen zich wel Europees bundelen en knippen de producenten uit. De NMV vraagt aan de Nederlandse politici zich in te zetten voor wijziging van de kartelwetgeving, zodat melkveehouders zich Europees kunnen bundelen en zelf de markt kunnen reguleren.

Zachte landing

De zogenaamde zachte landing is een politiek verzinsel en werkt helemaal niet. De gedachte is dat door het ieder jaar uitbreiden van het quotum, deze op een gegeven moment niet meer volgemolken wordt, de quotumkosten verdwijnen en de melkprijs langzaam daalt richting wereldmarktprijs. Het quotum bestaat nog wel, maar werkt niet meer.

Uitbreiding van 2% melkquotum per jaar betekent voor een gemiddelde Nederlandse melkveehouder 10.000 kg extra. Dit is de productie van 1,2 melkkoe. Iedere Nederlandse melkveehouder melkt dit er gemakkelijk bij. Het quotum blijft dus gewoon bestaan en de waarde is ondanks de 2,5% uitbreiding in 2008 al weer fors gestegen.

Op de zuivelmarkt gebeurt het tegenovergestelde. Les 1 landbouweconomie: Een klein tekort zorgt voor een enorme stijging van de prijzen, een klein overschot zorgt voor een enorme daling van de prijzen. De 2% uitbreiding is veel meer dan de markt aankan. Het tekort van 2007 is omgeslagen in een fors overschot en de voorraden poeder, boter en kaas in de pakhuizen groeien iedere dag. De melkprijs is al zeer hard gedaald en zal nog verder doordalen. Ook hier geen zachte landing.

De NMV verzoek de Nederlandse politici met klem af te zien van verzoeken tot verdere quotumuitbreidingen. De markt kan dat op dit moment absoluut niet aan.

Verdere quotumverruiming zullen zorgen voor een nog zwakkere onderhandelingspositie van de zuivelverwerkers, daling van de melkprijzen en, zeker in combinatie met de kostprijsstijgingen van het laatste jaar, enorme inkomensdalingen voor de melkveehouders. Quotumverruiming mogen alleen dan plaatsvinden als de markt het toelaat, dit is op dit moment ook het standpunt in de meeste EU-landen.

Ruimte op de wereldmarkt

De Europese Commissie, maar ook een deel van de zuivelindustrie, hecht enorm veel waarde aan het behouden en verbeteren van de EU-positie op de wereldmarkt. Ook de NMV hecht belang aan export

van zuivel. Maar de NMV is wel realistisch. Een groot deel van de export van de afgelopen 30 jaar was alleen mogelijk, omdat het verschil in opbrengstprijzen in de EU en op de wereldmarkt overbrugd werden met exportsubsidies. Deze staan nu op nul en wat de NMV betreft, blijven ze daar ook. De NMV is tegen het dumpen op de wereldmarkt.

In 2007 heeft zich de tot nu toe unieke situatie voorgedaan, dat door een tekort aan zuivelproducten de prijzen op de wereldmarkt hoger waren dan in de EU. Vele 'deskundigen' voorspelden vele jaren van schaarste en hoge prijzen op de wereldmarkt. Er zou blijvende vraag naar zuivel komen van opkomende economieën in China en Zuidoost-Azië.

Het is vandaag duidelijk dat de melkproductie in deze landen net zo hard groeit als de consumptie en niet voor extra vraag zorgt.

Door de hoge prijzen is de productie in een aantal landen wel gegroeid en ook de prijzen op de wereldmarkt zijn al weer hard gedaald. Hier komt nog bij dat de koers van de Euro fors gestegen is ten opzicht van de Dollar, waardoor het voor Europese melk nog moeilijker concurreren wordt. Alleen middels een forse daling van de melkprijs kan extra naar de wereldmarkt geëxporteerd worden.

De NMV is niet bereid de melkprijs en daarmee het inkomen van de melkveehouders op te offeren voor volume-uitbreiding op de wereldmarkt.

Extra modulatie en ombouwen directe betalingen naar beloningen voor diensten aan de samenleving na 2013

De NMV is positief over het vergoeden aan agrariërs voor diensten aan de samenleving. Het is ook noodzakelijk dat agrariërs een vergoeding krijgen voor beperkingen, die zij in het belang van de hele samenleving oplopen. Als het zuivelbeleid zodanig ingericht wordt dat melkveehouders een kostendekkende melkprijs krijgen, hebben zij de inkomenstoelagen ook niet meer nodig.

Als daarentegen de huidige voorstellen van meer marktwerking doorgezet worden en melkveehouders geconfronteerd worden met melkprijzen ver onder de kostprijs, zijn de inkomenstoelagen bitter hard nodig om te overleven. Deze toeslagen zijn ingesteld om de daling van de melkprijs op te vangen. In dat geval vindt de NMV het niet acceptabel dat de inkomenstoelagen afgeroomd of zelfs omgebouwd worden.

Werking van de zuivelmarkt

Het is vanwege de volgende redenen dat een vrije zuivelmarkt niet functioneert, in tegenstelling tot andere sectoren waarin de vrije markt wel kan functioneren.

- Zuivel is een eerste levensbehoefte, waarvan altijd voldoende aanwezig moet zijn. Zoals we gezien hebben tijdens de recente voedselcrisis, zal de overheid direct ingrijpen als er een tekort is. Het gevolg is dat melkveehouders alleen met de vrije markt geconfronteerd worden in periodes met overschotten en lage prijzen. Bij een tekortsituatie met hoge prijzen wordt ingegrepen om de prijs weer te laten dalen.
- Een klein overschot is al voldoende om de prijzen hard te laten dalen en een klein tekort is voldoende om de prijzen hard te laten stijgen. Mede doordat de overheid altijd zal streven naar voldoende (te veel) zuivel, zullen periodes met overschotten en lage prijzen lang duren en periodes met tekorten en hoge prijzen zeer kort.
- Er zijn wereldwijd nog miljoenen melkveehouders. Een individuele melkveehouder heeft geen enkele invloed op de totale productie van de markt en kan om de kosten te drukken maar een ding doen en dat is zoveel mogelijk melken. Het gevolg is een voortdurende dreiging van overschotten en lage prijzen.
- De melkveehouderij werkt met een zeer lange cyclus (opfok van kalf naar koe duurt 2 jaar), waarbij het jaren duurt voordat een veestapel structureel kan groeien en de melkproductie fors toeneemt, maar ook zeer lang tot een overschot aan melk weer weg is.
- Melkveehouders zullen ook als ze verlies draaien nog vele jaren doorgaan. De boerderij, vaak al generaties in familiebezit, wordt niet snel opgegeven en dankzij de grond die bij het bedrijf hoort kan zeer lang ingeteerd worden op het eigen vermogen. Ook dit versterkt de langdurige periodes met overschotten en lage prijzen, die een vrije markt in de melkveehouderij kenmerken.

Producenten en consumenten grote verliezers vrije zuivelmarkt.

Handel en retail grote winnaars vrije zuivelmarkt.

Canadees onderzoek toont aan dat in landen met een vrije markt de consument meer betaald voor zijn zuivelproducten en de producent minder ontvangt. In de gereguleerde markt van Canada ontvangt de melkveehouder 65% van hetgeen de consument betaald. In de vrije markten van de VS is dat slechts 35% en in Argentinië slechts 30%.

In de vrije markt ontstaan sterk fluctuerende melkprijzen. Bij een tekortsituatie stijgt de melkprijs, de supermarkt rekent dat door aan de consument.

Als er daarna een overschotsituatie komt, daalt de prijs voor de melkveehouder snel. De prijs voor de consument wordt veel minder verlaagd. De consument betaalt nog steeds meer, de producent ontvangt minder en de handel en de supermarkten gaan er met de winst vandoor.